

Кононенко А. Ю., студентка
Волошук В. І., к. філол. н., професор
Національний університет «Запорізька політехніка»

СЛОВОСКЛАДАННЯ ТА ПРЕФІКСАЛЬНО- СУФІКСАЛЬНІ СПОСОБИ УТВОРЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Політична лексика є однією з галузей, що найбурхливіше розвиваються останнім часом. Вона являє собою складне багатовимірне явище, науковий аналіз якого неминуче викликає сполучення різних областей гуманітарних знань (лінгвістики, політології, історії, соціології).

Предметом даного дослідження є суспільно-політична термінологія. У науковця І. В. Холявко, розуміння політичної термінології було сформульовано таким чином: «Суспільно-політична лексика – неоднорідна за складом макроструктура одиниць різного походження, спрямованих ідеологічно та спеціалізованих лексично, семантично і фразеологічно для вираження понять із галузі суспільного, політичного, соціального, економічного, морально-етичного життя соціуму» [1, с. 18].

Словоскладання – це вид словотворення, в якому при з'єднанні двох коренів або основ утворюється нове слово, з або без додавання сполучуваного елемента. В результаті словоскладання утворюються складні слова, або композити [2, с. 185].

Складне слово утворюється шляхом поєднання основного слова з одним або декількома визначальними словами, які уточнюють основне слово. Основне слово завжди буде останнім. Розглянемо складні терміни, які можна побудувати у вигляді моделі $N+N$, з використанням основного слова «*der Staat*», додаючи різні визначальні слова, наприклад: *der Staat = Bundesstaat; Einheitsstaat; Obrigkeitsstaat; Volksstaat*. Дані терміни відносяться до словоскладання, тому що складаються з двох іменників «*der Bund-, der Einheit-, der Obrigkeit-, der Volk-*» та основного слова «*der Staat*». При з'єднанні цих двох складників, а саме основного слова «*der Staat*» та визначального, утворилися кардинально різні слова по значенню. Розглянемо терміни, які можна побудувати у вигляді моделі $N+A$, з використанням основного слова «*die Politik*», наприклад: *die Politik = die Angriffspolitik; die Außenpolitik; die Fiskalpolitik*. Дані слова чітко відносяться до категорії словоскладання, тому що складаються з двох частин, а саме з головного слова «*die Politik*» та визначального прикметника «*angriffs, außen, fiskal*». Розглянемо терміни, які можна побудувати у вигляді моделі $N+V$, наприклад: *die Konterrevolution*. Даний термін підпадає під дану категорію, тому що складається з двох частин, а саме з головного

слова «*die Revolution*» – революція, та визначального дієслова «*kontern*» – заперечувати; протидіяти. *der Stimmzettel* – виборчий бюлетень, відноситься до словоскладання тому що в своїй основі містить головне слово «*der Zettel*» – записка, бюлетень, та визначальне дієслово «*stimmen*» – голосувати.

Ще одним з головних способів творення слів є афіксація. Афіксація – це утворення слів за допомогою афіксів. У німецькій мові афіксація відбувається через приєднання до основи слова суфікса або префікса, в результаті чого утворюється нове слово. У мові ЗМІ політичні терміни переважно утворені суфіксальним і префіксальним способами.

В ході аналізу політичних статей та промов політиків було виявлено 4 % слів чоловічого роду, утворених за допомогою суфіксів -er, -ler, -ner, -aner, -enser: *der Besetzer* – окупант; *der Bundeswahlleiter* – голова федеральної виборчої комісії; *der Einwanderer* – іммігрант. 14 % займають терміни, утворені за допомогою суфіксів іменників жіночого роду -ung, -ei(-erei), -heit(-keit), -schaft і суфікс середнього роду -tum. Загалом це абстрактні та збірні назви: *die Gleichheit* – рівність; *die Landesobrigkeit* – верховна влада; *die Dienstleistungsgesellschaft* – постіндустріальне суспільство. Досліджуючи промови політиків було виявлено, що 28 % термінів утворені з додаванням суфіксів чоловічого роду -ist, -at, -eur, -ant, -ent, -ier, -ieur, -or; жіночого роду -tion, -ion, -ur, -age, -tät, -ie; та середнього роду -at, -ment, -ium: *der Demokrat* – демократ; *das Impeachment* – імпічмент; *die Delegation* – делегація.

У префіксальному способу словотворення, префікс не є морфологічним показником граматичних категорій частин мови. Даному способу притаманно зберігання похідними словами граматичних парадигм основного слова [3, с. 222].

В якості дослідження було поділено префікси на іменникові (8%), які в своєму складі мають префікси (un-, miss-, ur-, erz-, ge-, anti-, neo-): *der Antifaschismus* – антифашизм; *der Antikommunismus*; *der Antimilitarismus* – антимілітаризм; та дієслівні (5%) (miss-, zer-, er-, ver-, be-, ent-, emp-, ge-): *der Gesetzentwurf* – законопроект; *das Verbrechen* – злочин; *die Verfassung* – конституція. Можна зробити висновок, що іменникових префіксів більше ніж дієслівних.

Отже, словоскладання є легким та простим в утворенні, за допомогою якого терміни можуть мати найрізноманітніші значення. Утворені терміни здатні влучно відображати ознаки та характеристики різних термінів в межах однієї терміносистеми. Словоскладання перш за все за рахунок іменників є типовим для німецької мови, де складний іменник може складатися з трьох чи чотирьох основ. Завдяки афіксам є можливість переносу основного слова в іншу частину мови та зміни його значення. Можна без сумніву вважати, що суфікси та префікси

створюють значний внесок в словниковий запас німецької мови, що неминуче його урізноманітнює.

Література

1. Холявко І. В. Суспільно-політична лексика у пресі 90-х років ХХ ст. (семантично-функціональний аналіз) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Кіровоград, 2004. 20 с.

2. Ludwig M. Eichinger Deutsche Wortbildung: eine Einführung. Tübingen: Narr., 2000. 255 S.

3. Paul H. Deutsche Grammatik, Aufl. Halle (Saale), 1957. 329 S.